

RECENZIJE: O PASTORALNOJ I KAZUISTIČKOJ MORALCI

Moglo bi se prigovoriti Kazuistici, što se je još odavna prigovaralo, da cijepa dlake i mjeri na tezulju ljubav kršćanina prema Bogu, da tobogu ne bi pretjerao. Taj glas čuo se je i na samome Koncilu. Na to odgovaram:

Qui bene distinguit, bene docet — vrijedi i u ovome prigovoru.

Postoje dva načina kako se prikazuje kršćanska moralca: pastoralni i judicijarni.

U pastoralnoj moralci Krist se prikazuje kao uzor i primjer kršćanskoga života. U ovome smislu kršćanska moralca nije nego što zdušniji i tačnije »nasljedovanje Krista«, koji se najbolje izražava u izvršavanju Kristove zapovijesti: »Ljubit ćeš Gospodina Boga svim srcem, a bližnjega svoga kao samoga sebe« (Mark. 12, 30-31). Uistinu manjak je u ljubavi prema Bogu kada ljubitelj puno pazi, što je veliki a što mali grijeh. U novije vrijeme ovu storiiju zastupa napose B. Häring sa svojim »Das Gesetz Christi«.

Ovakvo prikazivanje moralke posve je ispravno, kada se kršćansku moraluku poučava kao odgojno sredstvo bilo kojeg čovjeka »pa i za samoga svećenika u njegovom osobnom odgoju i posvećenju«. Često se pače i čuje kako su studenti teologije »pokvare« dok uče moraluku u školi. Priznajem; ako se baš studenti i ne pokvare, ipak učenje kazuistike moralke njihov savjest postaje šira i elastičnija.

Prava kršćanska moralca mora izgajati i odgajati. I ovakvoj moral-

ci na neki način škodi »kazuistička moralca«.

Ali posve je drugo pitanje: kada moralca poučava studente teologije, kako će oni ispovijedati grešnike. — To je naime jediciarna (sudačka) moralca. Ispovjednik doduše ima dužnost savjetovati i upućivati pokornika na dobro. Ali to je njegova drugotna dužnost. Prvotna dužnost ispovjednika jest razlikovati »lepram a lepra«, razviditi njegovu dispoziciju i »odriješiti od grijeha«. Studenti teologije u moralci prvotno uče ovo drugo. Ispovjednik i ne smije strogo govoreći tražiti od pokornika nego samo da se čuva od grijeha. Svećenici koji ispovijedaju poznaju vrlo ovu funkciju ispovjedi.

Baš za svećenike ispovjednike potrebna je kazuistička moralca, jer se glavni rad u ispovjedavaonici konačno svodi na »kazuistiku«. Koliko je svećenika protupravno usteglo odriješanje jer nisu poznavali kako baš u stalnome slučaju moraju postupiti; a koliko ih pak lakoumno dalo odriješanje jer nisu poznavali crkvene ni Božje zakone pa su vrlo olako svakome davali odriješanje, a da se prije nijesu potrudili da pokornika sklone na dispoziciju za odrešenje. Bio je neki student teologije, koji nije poznavao moraluku, a uvijek je govorio kao da sve dobro znae. Radi toga će mu profesor jednom ironično: »Blago tebi, neće ti nikada doći slučaj koji nećeš znati riješiti!«

Moralca, dakle, u teologiji nije ista koju moramo poučavati sve kršćane u postoralnome smislu, nego moralca

u judiciarnom (kazuističkom) smislu (značenju).

Studenti osim stroge (kazuistike) moralke koja radi »de licito et illicito«, uče i pedagogiju, koja poučava »de bono et de virtute«; uče i ascetiku koja govori »de meliore« — pače i mistiku koja vodi duše »savršenim putem«. Ovim predmetima svećenici popunjuju svoju kršćansku moralku i naknađuju ako im kazuistička moralka per accidens nanese kakvu štetu. Kršćanska moralka sadrži zajedno sve te četiri grane teologije, a kada je učenici uče za ispovijedanje, onda je glavno govor »de licito et illicito«. Kada se dakle uoči razlika »kršćanske moralke« upravljene svim kršćanima kako će slijediti Krista, i od kazuističke moralke koja samo razlikuje »de licito et illicito«, a koju svećenici ugavnom uče da mogu grijeh odriješivati, onda će otpasti veliki dio snage gornjega prigovora.

Ova »Kazuistika« iako nosi ime »Kazuistika« nije to kazuistika iz dekadence kazuističke moralike iz vremena jansenizma. Tada je neki autor napisao knjigu u kojoj je riješio 40.000 slučajeva. On je samo postavio pitanje i onda ga bez obrazloženja odmah riješio. I ovo je ona inkriminirana kazuistika.

Ova »Kazuistika« jest nešto posve drugo. I tu je, doduše, postavljen slučaj, ali ne odmah riješen bez obrazloženja. Ovdje je pozitivnom skolastičkom metodom u svakome slučaju prikazana moralna nauka Crkve i moralista o tome pitanju, iza čega rješenje u zadnje 3-4 retka izlazi spontano i lagano »per modum corrolarii«. Svaki naime slučaj obrađen je na 4-5, a i više tiskanih stranica.

Moram ipak nešto i koncedirati prigovoru. Na Koncilu se je pojavila uistinu struja »simplificiranja moralke«. Glavni naime problem i »slučaj« postavljen Koncilu o dozvoljenosti pilule za ograničenja porođaja, htjeli bi ga neki riješiti s odgovorom: **da**. I onda bi stvarno otpalo 80% kazuistike u moralci. Čekamo još na odgovor i pouzdajmo se u ispravni sud Crkve pod vodstvom Duha Svetoga. Vidite kako je kazuistika uistinu teška.

Dosada je u moralci uz nauke o načelima (principiis) — i zapovijedima vrlo dobro kao pomagalo dolazila i kazuistika. I nema razloga da se to prekine »donec Sancta Sedes aliter decreverit«.

O. KARLO NOLA

prof. teologije u Makarskoj

PRIMLJENE KNJIGE:

Giacomo Dompieri: *Moja misaona molitva*. Razmatranja o otajstvima svetoga ružarija po uputama sv. Ljudevita iz Monforta.

Prevele s talijanskoga sestre Dominikanke, Korčula

Zagreb, 1966. (ciklostilom).

Rudolf Brajčić: *Bog*, Zagreb (1966), Jordanovac 110. Kratke konferencije.

P. Platon Plasajec ofm: *Svetački vijenac*. Propovijedi za blagdane svetaca I dio. Slavonski Brod (1966). Naručuje se kod pisca: Trg M. Tita 7, Karlovac